

I samband med berörda proposition har riksdagen till behandling förehått åtta inom riksdagen väckta motioner.

Under åberopande av vad som anförts i första lagutskottets av riksdagen godkända utlåtande, nr 29, varav ett tryckt exemplar härvid fogas, får riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, härmed tillkännagiva, att riksdagen för sin del antagit det lagförslag, som av första lagutskottet i dess berörda utlåtande framlagts.

Stockholm den 4 april 1936.

Med undersåtlig vördnad.

Nr 143.

Godkänd av första kammaren den 4 april 1936.

Godkänd av andra kammaren den 4 april 1936.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av väckta motioner om sänkning av de för rösträtt vid allmänna val föreskrivna åldersgränser.

(Konstitutionsutskottets utlåtande nr 29.)

T i l l K o n u n g e n.

Uti en inom riksdagen väckt motion, nr 517 i andra kammaren, har hemställts, att riksdagen för sin del ville besluta en sänkning av rösträttsåldern vid val till landstingen och elektorsförsamlingarna i de städer, som icke deltaga i landsting, från nuvarande 27 till 23 år samt antaga de förändringar i lag, som härigenom bleve erforderliga.

Nu gällande bestämmelser i fråga om rösträttsåldern vid politiska och kommunala val tillkommo såsom ett led i författningsreformen åren 1918/1921. Rösträttsåldern var dessförinnan fyllda 21 år för kommunala val men fyllda 24 år för val till andra kammaren. I och med att ett väsentligt närmande genom författningsreformen åstadkoms mellan grunderna för kommunal och politisk rösträtt befanns enhetligheten böra utsträckas att gälla jämväl dessa åldersbestämmelser, vilka härvid jämkades till fyllda 23 år för båda fallen. Då det likvisst gjordes gällande, att denna ålder vore alltför låg för att vid tillämpning av principen om allmän rösträtt böra stadgas i fråga om val av de korporationer, som utsåge ledamöter i första kammaren, tillmötesgick man i viss mån denna uppfattning genom införandet av bestämmelser om att valrätt och valbarhet till dessa korporationer skulle inträda först vid fyllda 27 år. En följd härav blev dock, att i de större städer, som icke deltaga i landsting, utövändet av valrätt till första kammaren frantogs stadsfullmäktige och överlämnades till särskilt utsedda elektorer.

Bestämmelserna om den högre åldern för valrätt vid val av landstingsmän och särskilda elektorer för utseende av förstakammarledamöter kunde motiveras

med hänsyn till de då ovissa politiska verkningarna av den allmänna och lika rösträtten. Den nu under lång tid vunna erfarenheten av dessa reglers verkningar bekräftar emellertid icke de skäl, som legat till grund för stadgandet av en förhöjd rösträttsålder vid ifrågavarande val. Erfarenheten ger snarare vid handen, att åldersklasserna närmast under 27 år fördela sig på de olika politiska meningsriktningarna i ungefär samma proportion som på de äldre årsklasserna inom väljarkåren. Detta förhållande bestyrkes bl. a. av valstatistiken angående stadsfullmäktige- och elektorsvalen i Stockholm och i Göteborg, vilka äga rum vid gemensam förrättning och vid vilka utses samma antal elektorers som stadsfullmäktige för staden. Den högre rösträttsåldern för urväljarna till första kammaren har sålunda ej visat sig motsvara sitt syfte att tjäna såsom garanti och att bidra till artskillnad mellan riksdagens första och andra kammare.

Artskillnaden mellan kamrarna vinnes väsentligen genom stadganden om första kammarens successiva förnyelse, om längre mandattid för första än för andra kammarens ledamöter, om högre valbarhetsålder för första kammarens ledamöter, om friheten från bostadsband vid deras utseende samt om valsättet till första kammaren. Efter nu gällande regler är detta valsätt att anse som indirekt val med valrätten för urväljarna begränsad av visst åldersvillkor. Genom avskaffande av bestämmelserna härom kan valsättet återföras till sin ursprungliga form av direkta val genom de högre kommunala organen, landsting och stadsfullmäktige i de större städer, som ej deltaga i landsting; dessa få härigenom jämte sina kommunala huvuduppgifter även biuppgiften att i regel en gång vart åttonde år utse förstakammarledamöter — de förlora därigenom väsentligen karaktären av elektorers. En dylik återgång skulle snarare öka än minska karaktärsskillnaden mellan kamrarna. För skaparna av 1866 års riksdagsordning ansågs den väsentliga karaktärsskillnaden mellan kamrarna just ligga i val genom *kommunalt* verksamma korporationer. Däremot tillmättes då rösträttsvillkoren för väljarna till landstingen och stadsfullmäktige en jämförelsevis underordnad betydelse, eftersom dessa då icke i något hänseende gjordes till föremål för reglering i grundlag utan endast i kommunallag. Att nu motionärerna måhända avsett att minska artskillnaden mellan kamrarna saknar all betydelse, då den valda vägen med nedsatt rösträttsålder icke kan erhålla sådan verkan.

Upphävandet av bestämmelserna om en förhöjd rösträttsålder vid landstingsmannavalen föranleder icke blott avskaffandet av elektorsinstitutionen och därmed en ingalunda oväsentlig förenkling av valen utan medför också upphävandet av den inkonsekvens, som ligger däri, att en person för närvarande äger deltaga i val till andra kammaren och väljas till samma kammare utan att äga rösträtt och valbarhet vid val av landstingsmän, ehuru riksdagen fullföljer mera betydelsefulla samt mera omfattande och skiftande uppgifter än landstingen.

Riksdagen finner dessutom betydande fördelar vara förenade med en allmän, enhetlig rösträttsålder och ett avförande nu från dagordningen av frågan om andra ändringar av denna ålder. En enhetlig rösträttsålder synes böra bestämmas till den för närvarande för flertalet av dessa val gällande åldern av fyllda 23 år.

Utvidgningen av valrätten synes riksdagen även av annat skäl nödig och nyttig. Därmed följer nämligen, att de inom alla partier numera politiskt intresserade och verksamma ungdomsorganisationerna, för så vitt deras medlemmar över huvud uppnått eljest stadgad rösträttsålder, erhålla möjlighet att med-

verka under eget ansvar även vid bildandet av de valkorporationer, vilka utse första kammaren. Och det finnes ingen anledning att bibehålla ett system som i många fall medför, att 27-årsåldern i verkligheten ersättes av en ålder på över 30 år, då nu omhandlade val äga rum blott vart fjärde år.

Riksdagen anser därför lämpligt att bestämmelser antagas om en enhetlig kommunal och politisk rösträttsålder av fyllda 23 år. Införandet av en enhetlig valbarhetsålder omfattande jämväl landstingsmän och andrakammarledamöter är en konsekvens härav. I samband därmed böra även övriga behörighetsregler för landstingsmän erhålla en utformning som närmare än för närvarande är fallet ansluter sig till de för stads- m. fl. fullmäktige gällande.

Riksdagen, som såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling antagit de förslag till ändrad lydelse av §§ 6 och 19 riksdagsordningen, som framlagts i konstitutionsutskottets utlåtande, nr 29, varav ett tryckt exemplar härvid fogas, får alltså anhålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte utarbета samt för nästa års riksdag framlägga de förslag till sådana ändringar i vallag och kommunallag, som bliva en följd av genomförandet av det såsom vilande antagna grundlagsändringsförslaget.

Stockholm den 4 april 1936.

Med undersätlig vördnad.
